

З друком Видавничої Спідки. Ціна Львів. Ринок 9 99

— Гітліон подарочив, а сама тир-
роски на шити коштують, у селі
Сфакс 10 с., Дамес, Каіро по 9, Алісто
7 і шв, Памі 7 і шв, Єгипетські, Маді
по 6 і шв; Ерго 3, Февор, Маді, Алісто
шпосі, Президент по 4 і шв, Ірані-
Сіарт, Варшавські по 4, Дааси, Маді
по 4, Азати, Казоралі, Маді
Мері по 3, Ароматика, Мазур, Орес, Ре-
ліс, Каліба і шв 2 і шв. (Порт-Сей)

Без заслони.

Після засуду коломийських селян.

Ще нещавно на сально львівського карного суду були звернені очі половини світа. Особа Штайгера емоціонувала широкі кола, політичні, суспільні, культурні, народні, табори, партії і групи. Відбувалися там менше й більше лицарські герці між протилежними світоглядом, всякими установами і їх представниками. Салю львівського суду була чимсь більше, як парламентом, як конгресом. Панував там святочний і напружений настрій.

Скінчилася драма, уступило напруження, тільки відгомони тієї драми лунають ще тут і там, нагадуючи недавню живу акцію. Теміда із завязаними очима, все час до часу неспокійно позирає поза своєї заслони, що мало додатний вплив на розв'язку драми.

Та ще не відспівано згідним хором похвальних і подячних пісень нервовій Теміді (бо хто в нинішніх часах не є нервовий), як перед нею поставлено 23 селян з коломийського повіту, обвинувачених за державну зраду (мовляв, хотіли Покуття відірвати від Польщі), за підпад, грабунки й інші злочини. Теміда глянула на них і вже не натягала заслони на свої втомлені очі.

Коломийські селяне сповідалися в своїх гріхах і каялися. Хотіли відірвати Покуття! Страшний злочин, але що ж мали з тим — скажім — відірванням Покуття робити? В цей важкий злочин державної зради вже не вдумувалася Теміда. Не знати, чи вони мали намір створити самостійну республіку між Дністром і Прутом (без Гуцульщини), чи приєднати цю країну до Румунії, чи знову до Польщі. Чехословацьчина відпадає, бо її від Покуття відділює Гуцульщина. Того на розправі не в'яснено, а все таки „державна зрада“ за намагання відірвання Покуття остала в новій силі. Предсідник розправи Ангельський в своїому резюме підкреслював, що § 58 відпадає, що його не доказано, бо ж відірвання Покуття є абсурдом, а все ж таки присяжні судді (Поляки й Жида) були іншої думки. Щож, так промовляло їм громадянське сумління. І тому двох обвинувачених засуджено на кару смерті, і тому над двома селянами висить новітній катівський голіт.

Одначе обвинувачені поповнили

ще й інші злочини, як злочини грабунку, підпад то-що. Ці злочини ще важчі від попереднього. Та новітня криміналістика не розглядає найосоружливіших подій відірвано. Вона шукає для них логічного підкладу. Це ж не розбишаки, що займалися грабунком як ремеслом, лише ті злочинні інстинкти виробили атмосферу. Чому околиці Коломийщини, які все належали до найспокійніших, нараз стали тереном відокремлених грабунків! Ось питання, на яке мусить з приводу рішення львівських суддів присяжних шукати відповіді кожний вдумливий громадянин.

Який же той підклад? Воєнна й повсюдна деморалізація, загальна темдота, матеріальні злидини, спутання всякої будуючої самоцінності на полі економічній, культурній, освітній, заховаючі приклади легкої наживи серед тих, що покликані стояти на сторожі суспільної чистоти і закону, — все те викликає легковаження законності, спонукує до ділань, які суперечать законам.

Майже в кожній людині дремають хижі інстинкти. Викликають їх наверх, вводять їх в рух спеціальні умовини загального характеру. Правда, маємо й професійних бандітів, атавістично обтяжених, злочинно хорих. Але ж коломийські селяне, що признаються і каються, хіба до них не належать. Тільки специфічні умовини повсюдного життя взагалі, а польського зокрема, здвинули їх з нормального шляху життя і скермували на шлях злочинності.

І то є загальне явище, яке слід розглядати з ширшого становища. Тут треба суспільного лікаря, гуманного, вдумливого, освіченого, культурного.

Таж президент краківської Академії Наук проф. Розвадовський в розпуці кличе: Де є державна прокуратура? Де є кара на тих, що беруть хабарі, що розкрадають публичний гріш, що грабують громадське майно?

І той голос рідко лишається „голосом вопіючого в пустині“. А хібаж ті великі злодії, грабіжники,

палії не дають прикладу Меншику? Хіба вони є тому безкарні, що є освічені, інтелігентні, що мають повну незалежну свідомість зла, що вони тисячу разів більше крідуть і грабують, як темні, анеморалізовані, викинуті на смітник сучасного життя темні селяне?

Дня 30. грудня 1925 року, в салі львівського карного суду винесено присуд, якого ніхто не пам'ятає ще від хвили вибудування тієї салі. Два засудили смерті і 12 засудів разом на 61 літ в'язниці. Чутке громадянське сумління львівських присяжних суддів так, а не інакше реагувало на каяття темних, затурканих і хоробливо розауважених на підкладі загальної деморалізації селян.

Сталося, як каже приповідка, що хоч є каяття, то ворогтя немає. Засудженням на довгий-довгий час, а деяким раз на все, загорожено поворот до своїх родин, до своїх сіл, до трудящого життя.

Інтерпеляції Українського Клубу.

В останніх днях посла Українського Клубу внесли знову шлу наку інтерпеляції в різних псуках сповах нашого національного життя. Наведемо з них сьогодні отсі:

1) Інтерпеляція до міністра освіти в справі вживання школи як засобу пропаганди за римокат. віроповідання, як також за монархічною ідеологією між українськими дітьми православної віри.

В цій інтерпеляції кажеться: В народних школах, т. зв. утракістичних польсько-українських і польських, де вчиться православна дітвора, напр. у Володимирі Волинському школі ч. 2, в селі Цепцевичі, пов. Сарни і зрештою майже всюди ведеться по польським римокат. молитви, спільні для православних і католицьких дітей. Ці молитви дбріно так, що зміст їх протилежний нації східної церкви, бо в них є поняття чисто римокатоліцькі, як прим. культ серця Ісусового і культ серця Божої Матері. І так наші діти мусять

помітиса: Найсвятіше серце (Серце) боніт могой мілосьвоніанськості сьце Матері, боніт могой мілосьвоніанськості

Культ серця Ісусового Премістої Дни Матері є для православних повсім чужим православною догматика таких понять не допускає. Отже така поступальна шкід є порушенням частого релігійних перекопань молодого православною поспільня, якому зашкідливість чуж релігійні поняття.

Однотчасно в утракістичних польсько-українських шкільних на Волинні введено молитви, що її кускає відмовити і православна дітвора, а змістом цієї молитви є релігійна ідея, як також образ православною поняття надмірноного маюстату Божої Матері. Во наші діти мусять амальвати: Матко Боско, крузьно корони польської, мудль ти за нами! В понятті православних пріріванні Божої Матері до почоту польських королів, хочби найважачіших, є образою релігійного чуття. Николі — нація за часів найбільшої експансії і сили російського імперіалізму не іманувало Божої Матері союсійською паріцею! Крім того підність республіканської держави не годиться в культуранням (найбільше в умах дітей і в державних школах) монархістичних алязій.

Понімаючи зміст тих молитов, уже сам факт примушування православних дітей відмовляти ш молитви спільно з дітьми римокат. віроповідання є потоптанням засади свободи сумління, загартованої конституцією. Маніт парське правителство школи не примушувало катол. дітвори в школі до спільної молитви з православними. Закон з 31. липня 1924 р. не може в даному випадку служити за праву підстау для такої практики, бо він говорить вирочно про введення утракізму тільки щодо мови навчання, а не коли про утракізацію віроповідання.

2) Інтерпеляція до міністра внутрішніх справ і справедливості в справі катування Антона Стельмаха поліцією тами Вишнєвським, Коблевим і Котівичем на постерунку державної поліції у Верховичах, пов. Берестя, воєв. Полісся.

34-літнього Антона Стельмача арештувала поліція дня 13. грудня п. р. в селі Опака Велика, де він живє, й виставила під ескортою до постерунку в Верховичах. Арештовано його очевидно без найменшої причини. Уже по дорозі його помілосерно били, а в самих Верховичах знущалися над ним страшно: били по поличних органах, били по голому тілі, в бр похвою від бабегу, кололи шпильками в палії, помж які вкладали гранати патіки, опісля відіслали на расі. Коляж Стельмач таки не признає, що перешокує кріс, його джинули до змного милькіра, звідки по 23 годинах мильов на волю.

3) Інтерпеляція посла Б. Козубського і тов. до міністра внутр. справ у справі культурування органами держ. поліції на Волинні наддайськіх дзвінків.

Інтерпеляція протестує проти розпорядку адмін. млади на Волинні (пов. Кременець, Дубно, Золочув), на основі якого населення обов'язане зосматризувати свої підводи у наддайські дзвінки. Цей розпорядок звернений проти селян, що без потреби мусять платити за пару дзвінків по кілька злотих.

САН-ЛЯЦЦАРО
редактор журналу
„Les Chroniques du Jour“.

МИКОЛА ГЛУЩЕНКО.

Здіймаючи мову про сучасне мистецтво, а зокрема про мистецтво Парижа, цього центра шукань ще незнайдені істини, не можна не визнати величезного значіння і впливу чужинців на мистецьке життя світової столиці.

Інтернаціоналізм цього життя виявляється в шуканні нового мистецького ідеалу, що його, це шукання, викликала криза кубізму у Франції та експресіонізму в Німеччині.

Протилежні нації в різних виразах.

Німці й властива їх літературність (експресіонізм). І романи в формальній істині (кубізм).

Останні два десятиліття показали непридатність до життя в чистій формі як кубізму, так і експресіонізму. Нахил до нового утилітарного мистецтва помаху об'єднує ці дві пануючі раси.

Лябораторна праця, повільний її анів починається й провадиться далі в Парижі рядом мистців: Дерен (Француз), Северіні (Італієць), Утріхю (Француз).

В Німеччині: Дікс, Гросс і т. д. Загальне їх цорісненнє є створен-

ти станкове маларство, основане на ремеслі, що ґрунтується на студіюванні старих майстрів, їхньої техніки, композиції.

І сучасність з другого боку — в спадщині, залишеній в формі кубізму й в барвистості супрематизму.

Зеднати ці два фактори, — завдання складне, різноманітне й майже непочає.

Практичний початок зроблено інтернаціональною виставою „Neue Sachlichkeit“ в Мангаймі, що мандрє тепер по всій Німеччині: Дрездені, Гамбурзі, Штеттіні, Берліні.

Представлені там головним чином Німці й Швайцарці. Руських немає, Українців двох: Глущенко й Бабій.

Вистава має величезне значіння й такий самий успіх.

Часописи всієї Німеччини обмірковують цю виставу. Загальна думка, що настає нова доба в маларстві.

Переглядаючи газети, радію з великого успіху М. Глущенка. Він, як найбільш характерна індивідуальна постать вистави, поруч з Діксом, Гроссом, Северіні. Енергія цього мистця й молодість — йому всього двадцять п'ять років — давали мені разураз неаність писати про його, що його імя буде одним з провідних імен сучасного маларства.

Вистава Глущенка два роки тому назав у Берліні була великим успіхом не тільки мистця, але й українства, про що писали такі імена, як д-р Озборн, професор Глязер, д-р Донат і т. д.

В 1925 році Глушенко виступає в Осінньому Салоні в Парижі. Знову успіх, скрізь контичні статті, мистецькі журнали Франції та Італії містять фотографії його головної праці в Салоні („Процесія“).

Однотчасно в листопаді Глушенко улаштує свою збірну виставу (36 праць) в одній з передових галерій Парижа. Головний редактор двох передових мистецьких журналів Парижа Фельс пише в передмові до його каталогу: „Він — передовий мистець Парижа; тільки велика талановитість може дати такі праці, такі точні композиції, що їх можна поставити поруч з Мемлінгом і Клеу“.

Численна критика ішла поруч з успіхом його вистави. Шарансьоль, один із видних критиків Парижа пише: „Глушенко один з найкращих мистців, що за останній час прислава нам Схід“.

Фельсу „Новий Літературний Газет“ каже:

„Глушенко один з молодого покоління мистців, дія якого одкрито запровадженя Парижа“.

Гросс у газеті „Вечір“ дивується з такої молодості й однотчасно з такої вмістості та глибини.

Аналогічна критика в багатьох газетах й журналах в супроводі фотографій праць мистця.

Вистава мала відгук і за кордоном: в Берліні й Римі.

Студіюючи праці Глущенка, стався яким його значіння. Кольорськими технічна досконалість, вироблена студіюванням „з побільшуючим склом у руках“ картина старих майстрів, як каже про його Бореда в одній із своїх статей.

Лаконізм вислову продуманість до кінця найдрібнішої деталі і барвистість плинна.

Композиційна урівноваженість, кольоритність в трактуванні Сезанна і Брака.

І головне, що рідко трапляється гармонійна поєднаність лінійних фарбових факторів, без взаємного ушкодження. Ця гармонія дає не забутий вражіння його праць оригінальних і глибоких.

В січні Глушенко улаштує Берлінську виставу найбільш цікаву Українських і руських маларів. Пініше можна сподіятися, його вистава буде і у Празі, де його ти д побачуть і Угорці.

Берлін, 12. грудня 1925.

Париж, 12. грудня 1925.